

Jan Neruda

Povídky malostranské

Literární druh: epika

Výrazová forma: jazyk nespisovný, archaismy, německá a latinská slova, kontakt se čtenářem

Literární žánr: povídka

Děj: Pan Ryšánek a pan Schlegl

Příběh vypráví o dvou stařících jménem pan Ryšánek a pan Schlegl. Oba dva navštěvují malostranský hostinec u Štajniců a chodí tam pravidelně už jedenáct let pokaždé ve stejnou dobu. Nikdy spolu nepromluvili, a to sedají pokaždé na stejném místě naproti sobě zády k oknu. Jejich nemluvnost byla způsobena láskou ke stejné ženě, prvně se scházela s panem Ryšánkem a hned potom s panem Schleglem kterého si vzala a měla s ním dítě. Pan Ryšánek přestal do hostince chodit kvůli závažné nemoci. Po delší době se uzdravil a jako vždy do hostince přišel. Chtěl si zapálit, jak už bylo jeho zvykem, avšak si zapomněl tabák, a proto si pro něj poslal domů. Pan Schlegl mu nabídl svůj tabák, aby si pan Ryšánek mohl zakouřit a tím ukončil dlouholeté mlčení a poprvé spolu promluvili.

Členění knihy: kniha se člení na 13 povídek a některé povídky jsou dále členěny do kapitol

Charakteristika hlavních hrdinů: různé postavy jako jsou žebráci, doktoři, úředníci, vdovy a obyčejní lidé

Jazykové prostředky vztahující se pouze k ukázce: archaismy, nespisovná čeština

Čas a prostor: Děj se odehrává v první pol. 19.st, v hostincích, na ulicích, v domácnostech... na Malé straně v Praze

Motiv a téma: každodenní život obyvatel Prahy, hlavní téma je život v Praze, mezilidské vztahy a sociální nerovnosti

Postavení autora: vypravěč

Pojetí díla: autor se snaží charakterizovat atmosféru malé strany, pomocí popisu prostředí a charakteristiky postav

Kompozice: chronologická

Jan Neruda: (9.července 1834 Praha-Malá Strana – 22. srpna 1891 Praha-Nové Město) Žil v Praze v domě "U dvou slunců". Je to český básník, prozaik, dramatik, literární a divadelní kritik. Napsal např. Povídky malostranské, Balady a romance, Hřbitovní kvítí a Písně kosmické.

Řadí se do období realismu. Realismus zobrazuje skutečnost, nějak ji nezkrasuje, usiluje o pravdu a ukazuje skutečně existující věci a jevy. Mezi jeho souřadníky patří například Karolína Světlá, Božena Němcová, Vítězslav Hálek, Jakub Arbes, Karel Jaromír Erben a Karel Havlíček Borovský. Patřil k literárnímu hnutí Májovců.

Funkční styl: umělecký

Slohový útvar: vyprávěcí-umělecký; vyprávění se zápletkou, kde se klade důraz na originalitu

Použité jazykové prostředky a slovní zásoba: archaismy, německá a latinská slova, přímá řeč, satira, využity formy dopisu a deníku, lidový jazyk, nespisovný a prostý, autobiografické rysy

Ukázka:

Pan Ryšánek a pan Schlegl

II.

Stalo se něco.

Bylo ve středu před nedělí Jubilate, když přišel a usedl pan Schlegl. Usedl, nacpal si a od foukl oblak dýmu, valící se jako z výhně. Teď vstoupil hostinský a přímo k němu. Zaklepal na pikslu a podával šňupec. Když pak zase pikslu zavřel a jí zatřás, podotknul hledě přitom ke dveřům: „Dnes pana Ryšánka tedy neuvidíme. Pan Schlegl neodpověděl, s kamennou lhostejností hleděl přímo před sebe.

„Povídal tamhle pan štábní lékař,“ vypravoval hostinský dále a stál teď zas ke dveřím zády; při obratu byl zrak jeho přešel přes tvář páně Schleglovu. „Vstával ráno jako jindy z postele, tu ho náhle chytne taková zimnice, musel hned zas do postele, a honem pro doktora, honem. – Zapálení plic. – Už tam byl dnes štábní lékař třikrát u něho – starý člověk, nu ale – je v dobrých rukou. Doufejme!“

Pan Schlegl zachrochtal při zavřených rtech. Nemuknul, nepohnul zrakem. Hostinský šel o stůl dále.

Vpil jsem se teď v tvář páně Schleglovu. Dlouho zůstala bez nejmenšího pohnutí, jen rty se otvíraly a vypouštěly kouř a někdy se svezl troubel z koutku do koutku. Pak přistoupil k němu nějaký známý. Rozhovořili se a pan Schlegl se několikrát hlasitě smál. Byl mně protivný ten smích jeho.

Vůbec se dnes choval pan Schlegl rozhodně jinak než jindy. Jindy přibitý k svému místu jako voják ku své strážní budce, dnes toulavý, neposedný. I do kulečníku se dal s panem Köhlerem, kupcem. Měl štěstí při každé partii ať po dublé, a přiznám se, tě jsem mu to skoro přál, tě zakončujícího dublé nesvedl ani jednou a zde že ho pan 88 Köhler vždycky pak dohonil.

Pak zas usedl, kouřil a pil. Když někdo k němu přistoupil, mluvil pan Schlegl hlasitěji a v delších větách než kdy jindy. Neušlo mně ani nejmenší jeho hnutí, viděl jsem jasně, tě má vnitřní potěšení, tě nemá nejobyčejnějšího soucitu s nepřítelem v chorobě, zprotil se mně.